

PRIVREDNA
KOMORA
SRBIJE

CEVES
CENTAR ZA VISOKE
EKONOMSKE STUDIJE
CENTER FOR ADVANCED
ECONOMIC STUDIES

GRAĐEVINARSTVO

SEKTORSKI PREGLED SEPTEMBAR 2016.

TOP AKTUELNOSTI

Građevinski sektor UK u recesiji prvi put posle 4 godine

Prvi znaci slabljenja osetili su se i pre Brexit-a, s obzirom da se u prvoj polovini 2016. godine građevinski sektor UK kontraktovao za 0,4%. Poljuljano poverenje investitora nakon Brexit-a i smanjena javna potrošnja će najverovatnije dalje produbiti recesiju, a najnoviji PMI indeks iz jula sugeriše mogućnost najveće kontrakcije od 2009. godine.

LafargeHolcim dezinvestira i više nego što je planirao za 2016. godinu

Kompanija LafargeHolcim odlučila je da se u 2016. i 2017. godini povuče sa određenih tržišta i izvrši reorganizacije na tržištima na kojima ostaje, u cilju povećanja šansi za uspeh svog prošlogodišnjeg merđžera (Lafarge i Holcim su se spojili u julu 2015. godine). Kompanija je već sada prekoračila planirane dezinvesticije za 2016. godinu od 3,5 milijardi \$.

Upotreba dronova u građevinskom sektoru

S obzirom da se u ovom sektoru oko 15% materijala baci zbog lošeg upravljanja, stručnjaci vide priliku za rast efikasnosti u dronovima. Dronovi mogu da zamene građevinske inspektore i skupa nebezbedna nadletanja helikopterom nad gradilištima radi sprovođenja nadzora. Pored nadzora, dronovi se mogu koristiti i u svrhu istraživanja potencijalnih lokacija, pokazivanja klijentima dokle je posao stigao, i lakšeg upravljanja dinamikom i budžetom projekta. Nekoliko tehnoloških kompanija je razvilo specijalne softvere za praćenje građevinskih projekata, a najpoznatije su: senseFly, DroneDeploy i Skycatch. PwC procenjuje da će ukupna vrednost rada koju će dronovi zameniti u svetskoj privredi do 2020. iznositi 127 mlrd \$.

Najveća svetska naftna kompanija planira da potroši 334 milijarde \$ na izgradnju infrastrukture do 2025. godine, čime će zaposliti oko 500.000 ljudi

Saudi Aramco, državna naftna kompanija Saudijske Arabije, planira da duplira lokalnu proizvodnju energenata i povezanih dobara i usluga, kako bi do 2021. godine dostigla cilj od 70% učešća lokalne proizvodnje u ukupnoj potrošnji. Ova investicija je deo šireg plana Saudijske Arabije da prekine svoju zavisnost od nafte i pretvori svoju najveću naftnu kompaniju u holding kompaniju.

Kineska kompanija dobila da gradi novi glavni grad Egipta

Kineska kompanija China Fortune Land Development će graditi i razvijati površinu od 5.700 ha u novom administrativnom centru Egipta, gradu koji će biti veličine Singapura i imati oko 10.000km ulica. Izgradnja novog grada će koštati 20 milijardi \$, ali takav projekat se ispostavio kao neophodan u zemlji sa rastućom populacijom, koja već sada broji 91.000 stanovnika.

Najveća indijska kompanija Larsen&Toubro gradi infrastrukturu na Srednjem Istoku za 530 miliona \$

Planirana je izgradnja putne i energetske infrastrukture na različitim lokacijama širom zemalja Srednjeg Istoka.

Počela izgradnja najvećeg solarnog krova na Srednjem Istoku

Instalacija 88.000 solarnih panela će omogućiti stvaranje čiste obnovljive energije za 3.000 kuća godišnje. Terminali će biti postavljeni u preko 40 zemalja, kako na kopnu, tako i na vodi. Ovo će već sledeće godine obezbediti uštedu od 22.000 tona ugljenika godišnje, što je ekvivalentno povlačenju 4.500 automobila sa ulica.

Katar će imati najveći broj zelenih zgrada do 2030

Trenutno su UAE na prvom mestu po broju zelenih (karbonski neutralnih zgrada) na području Srednjeg Istoka i Severne Afrike, dok je Katar na drugom. U poslednjih 10 godina, Katar je povećao svoje napore ka izgradnji zelenog društva, što će ga polako dovesti do prvog mesta.

U Dubaiju počela gradnja sajamskog prostora za Expo 2020

Raščišćena je površina od 4,7 miliona m³, što predstavlja prvi korak u celokupnom infrastrukturnom projektu vrednom 353 miliona \$. S obzirom na ovako velike investicije u relativno kratkom roku, neki analitičari smatraju da postoji opasnost od formiranja još jednog mehura u Dubaiju, kao što je bio onaj koji je pukao 2008. godine i izazvao finansijsku krizu u ovom gradu.

Najveći šoping centar sveta će biti smešten u Dubailandu

Iz Ujedinjenih Arapskih Emirata (UAE) stiže informacija da će "Tržni centar sveta" biti deo Dubailand zabavnog kompleksa – najvećeg kompleksa te vrste u svetu. Ovakva odluka je doneta s obzirom na to da je turizam glavna komponenta strategije diversifikacije Dubaija, te će jedan takav šoping centar biti jedan od ključnih osnova implementacije ove strategije.

U Srbiji održan Prvi Međunarodni kongres građevinskih materijala BETON od 22. do 25. septembra 2016. godine

Kongres su organizovali EKO KUĆA (Beograd), Muzej i Magacin Macura (Banovci) i OFROOM (Beč).

GLOBALNO TRŽIŠTE

Globalni rast građevinske industrije u 2016. godini ostaje umeren kao i u 2015. godini. Očekuje se da će rast na kraju 2016. godine iznositi 2,8%, što je samo neznatan napredak u odnosu na rast od 2,4% u 2015. godini. U poređenju sa prethodnih 10 godina, kada je građevinski sektor ubrzano rastao i bio predvodnik ekonomskog rasta mnogih zemalja, rastući u proseku oko 5% godišnje, on danas raste znatno sporije.

- Pad cena nafte doveo je do opadanja javnih investicija u sektoru građevinarstva u zemljama izvoznicama nafte, koje su u prethodnom periodu predvodile rast građevinske industrije.
- Pad cena metala i opšte opadanje ekonomske aktivnosti u Kini su usporili rast građevinske industrije ove zemlje, koja je i dalje najveći igrač i na strani ponude i na strani tražnje u građevinskom sektoru.
- Jačanje američkog dolara i očekivanja da će FED povećati kamatne stope u 2016. godini su uticala na smanjenje investicione aktivnosti u građevinskoj industriji, s obzirom da je građevinski sektor vrlo fragmentisan sektor sa puno malih firmi sa velikim leveridžom i dugačkim rokovima otplate duga.

Posmatrano po pojedinačnim tržištima, građevinski sektor doživljava važnu tranziciju u 2016. godini. U zemljama u razvoju, rast u ovoj godini će iznositi svega 3,4% (u poređenju sa prosekom od 7% u poslednjih 10 godina), dok će u razvijenim zemljama on biti 2,2% (što je značajan napredak u odnosu na prethodnih 10 godina kada je beležio pad od 0,7%). Procenjuje se da će SAD preteći Kinu, sa prosečnom stopom rasta od 5% do 2030.

DOMAĆE TRŽIŠTE

Vrednost izvedenih radova izvođača iz Republike Srbije u prvoj polovini 2016. godine veća je za 8%, a vrednost novih ugovorenih radova za skoro 50% u odnosu na isti period 2015. godine

S obzirom da je početak građevinske sezone obično u aprilu/maju, ne iznenađuje podatak da je vrednost izvedenih radova u drugom kvartalu 2016. godine veća nego u prvom (za 4,9%).

Raste broj izdatih građevinskih dozvola

Ukupan broj izdatih dozvola za period januar - jun 2016. godine veći je za 12,2% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je broj stanova u ovom periodu, prema izdatim građevinskim dozvolama, veći za 23,0%. Broj izdatih građevinskih dozvola nastavlja da raste do danas.

Srbija je u kategoriji "izdavanje građevinskih dozvola" na Doing Business listi Svetske banke skočila za 39 mesta (sa 178 na 139)

Ipak, privrednici i preduzetnici i dalje kao jednu od ključnih barijera za otvaranje ili proširivanje biznisa navode trošak i vreme potrebno za pribavljanje građevinskih dozvola.

Postoje indicije da se povećala produktivnost domaćih izvođača građevinskih radova.

S obzirom da se broj radnika na gradilištima i vreme koje oni provedu na gradilištu u proseku nisu menjali, i da je vrednost izvedenih radova povećana za 8%, a ukoliko pretpostavimo da se ovaj rast ne duguje u potpunosti povećanju cene, možemo zaključiti da je došlo do povećanja produktivnosti izvođača iz Republike Srbije.

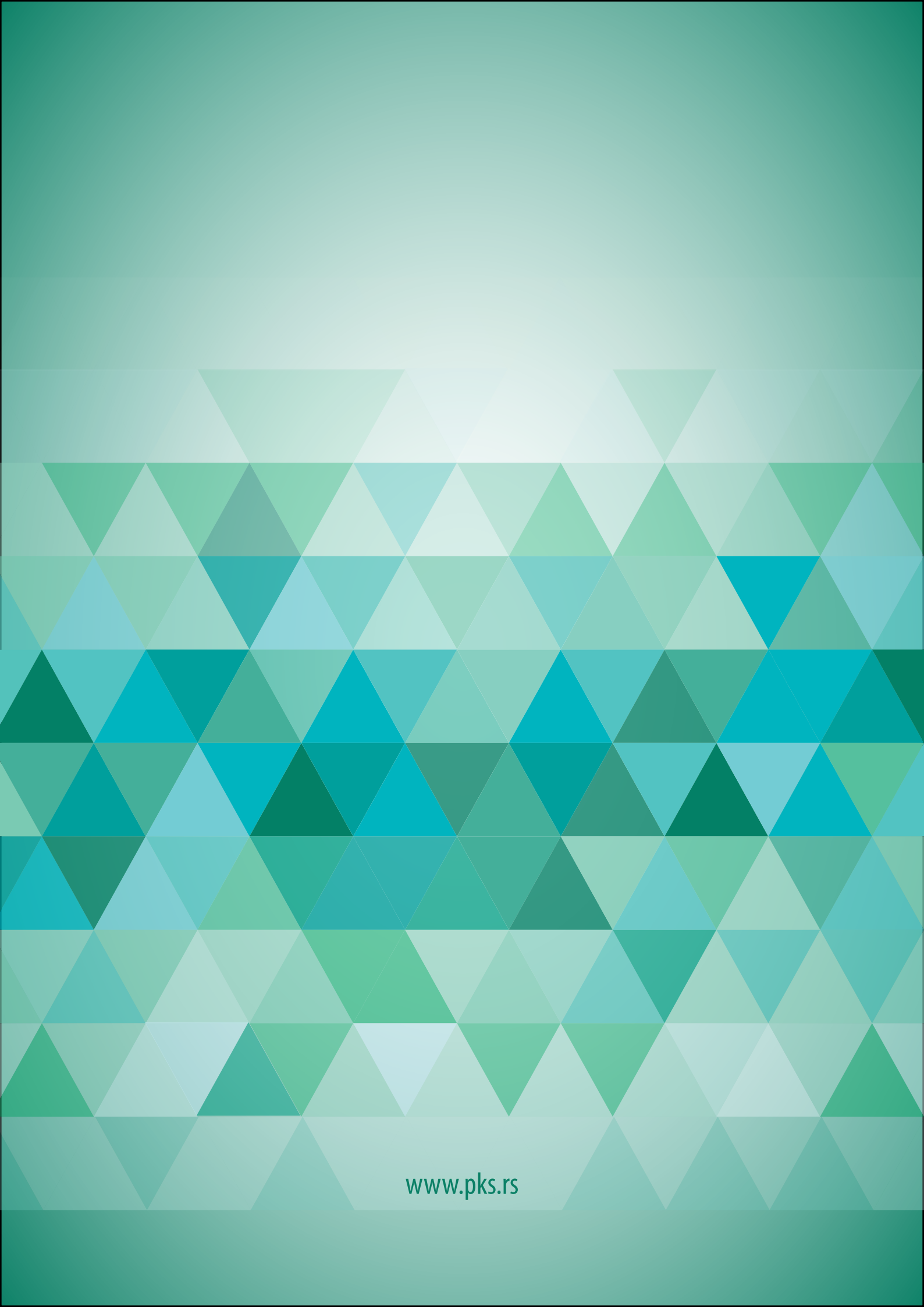
Posmatrano samo na teritoriji Srbije (gde ima i izvođača iz drugih zemalja), produktivnost se povećala

Činjenice da se broj nezavršenih stanova smanjio za skoro 11%, a površina završenih stanova povećala za 8%, uz neznatno smanjen broj radnika i sati koje oni provode na gradilištu, govore da je porasla produktivnost u građevinarstvu.

Uprkos činjenici da je produktivnost na teritoriji Srbije povećana, cene stanova u novogradnji su porasle

Cene novogradnje su u prvoj polovini 2016. godine porasle realno za 2,9% u odnosu na drugu polovinu 2015. godine, dok je u Gradu Beogradu ovaj rast iznosio 4,9%.

www.pks.rs